

Olvasták a Ripka nyilatkozatát az Observerben? Érdekes, de fájdalmas. Beszéltem egy csehvel, aki Ripkával jött. Azt mondja, hogy iszonyú munka vár Közép-Európában. A tömegek megszokták, hogy a black market⁵ a németek becsapására van, hogy hamis okmányt gyártani hóstett, rabolni, lopni, csalni morális stb. Most nem tudják megérteni, hogy mindennek vége. Persze ezért ultranacionalizmusba esnek. A progresszív pártok tehetetlenek. Hosszú nevelőmunkára van szükség. A zsidóknak rettenetes minderwertigkeitsgefűhljük⁶ van. Nem tudják megszokni, hogy ők is embereknek számítanak, s ugyanakkor a tömegek nem értik, hogy miért lett a zsidó hirtelen egyenjogú stb., stb. „Olyanok az otthoniak, mint a betegek, akik most lábadoznak, és tele vannak még sebhelyekkel. Minden érintés fáj. Nekünk idegenek” – mondotta. Magyarországon még az a szerencse, hogy a német megszállás nem tartott sokáig. Ott viszont az a baj, hogy a Horthy-rendszer fertőzte meg őket. Egyszóval nehéz évek következnek. Remélem, hogy Potsdamban megegyeznek. A magyarkérdést is tárgyalják. Az az érzésem, hogy a morális betegség még az anyaginál is nagyobb. Persze az oroszok is, amerikaiak is sok mindent elvisznek.

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ Augusztus 12-i levelében Havas részletesen beszámol arról, hogy befejezte Károlyiék londoni lakásának leltározását. Reményét fejezi ki, hogy Magyarországon és másutt is a kommunista pártok „nagy szerepet fognak játszani”, viszont „Oroszország nem játszik többé a kommunista pártokkal. Valóban szabadságot adott nekik...” „Én nem vagyok és nem leszek kommunista párttag” – írja –, de „a két munkáspárt egysége mindenütt befejezett dolog, és így a kommunisták nem egyedül befolyásolják a tömeget. Az egységet megbontani bűn volna, és ezt a szociáldemokraták éppen olyan jól tudják, mint én...”

² L. e. kötet 11. sz. levelének jegyzetét.

³ Csehszlovák emigránstársai a háború után nem nagyon vágytak Károlyival találkozni: nem az történt Szlovákiában, amit a háborús években ígértek tenni. Havas írja Károlyinének július 20-án: „Most jöttem Ripkától. Láttam egy percet. A levelet elolvassa és visszaküldi. Levitova külön mondta, hogy igazán képtelen az Elnök úrral találkozni, mert szerződéses tárgyalásai vannak a Board of Trade-el [Kereskedelemügyi Minisztérium], és egy percnyi ideje sincs.”

⁴ Londoni Magyar Klub. A Klub sikerrel szervezte a londoni magyar munkásokat, cselédlányokat, akik főleg vacsorázni és táncolni jártak a klubba.

⁵ Feketepiac.

⁶ Kisebrendűségi érzés (német).

105. BÉDY-SCHWIMMER RÓZSA KÁROLYI MIHÁLYHOZ¹

(New York, 1945. július 25.)

My dear Count Károlyi:

I received your air mail letter mailed on June 28th, on July 3rd with mixed emotions. I am grieved to hear how difficult your and the Countess' life is and that Adele Spady² died last year. Inquiring about her recently, I was told by someone who knew about Hungarian friends, that she was alive somewhere in France.

We are absolutely unable to get news to or from Hungary about all those wonderful devoted and unselfish workers for human rights and peace like Mrs. Meller (Eugenie Miskolcзы), Dr. Charlotte Steinberger, Mrs. Oscar Szirmai, etc. A sister of my mother was still alive but we can get no news about her. Nobody can explain why the Russians are so especially cruel in forbidding contact with Hungary and other countries under their occupation.

I was greatly touched by your having remembered my services to your regime during the memorial meeting, especially so because the American Károlyists do not

seem to know that I have ever served your regime. This is not a question of vanity but of general speculation on the constitution of the human mind.

You mention the answer you gave to those who said that I as a woman could not achieve anything in my Berne service. I take this occasion to give you a few facts which I have reported to you at the time but which have obviously never reached you.

I had achieved more than any representative of the defeated countries. All the special representatives of the defeated countries. All the special representatives of the United States, France and England accepted every information I gave them. When professor Haguenin heard that the Swiss foreign office had not recognized me de facto, he called on Paravicini and reproached him, saying that the French accepted me as one hundred percent reliable and were fully cooperating with me.³ Paravicini, whom I had consulted when you thrust on me the appointment whether he would deal with me if I accepted the nomination, assured me he would. But he did not keep his word while the economic section of the Swiss Government cooperated from the first moment to the last with me.

On Professor Haguenin's „demarche”, Paravicini said that was no personal animosity against me but they felt that a defeated country should not have appointed a woman diplomat. Haguenin had not told me beforehand that he was going to reproach the Swiss Government and when he told me the story he made some very deprecatory remarks about the Swiss.

The French diplomatic pouch was at my disposal for messages to Paris and Haguenin, as well as his assistants René Massigli and André Graus-Poncet were nearly daily visitors in my office because their cooperation went so far that I didn't need to go to them, they always came openly to me. This caused a good deal of envious gossip.

The same was the case with Colonel Johnston, Wilson's special representative in Berne. It was his diplomatic pouch which I used for all my correspondence with Paris. He rang me up every day an hour or two before the courier left to ask whether they should pick up something. His assistants as well as Mrs. Whitehouse, head of the American Information Service, cooperated one hundred percent with me. They also used the technique of calling on me personally.

It was the sensation of gossipy Berne when Colonel Johnston once dashed down and used my automobile standing in front of the hotel to bring some document from his office. On the other hand, Mrs. Whitehouse took me in her automobile to Geneva from where she went by railway to Paris and loaned me the automobile for two days that I needed for visiting influential Allied people there.

When it turned out that all my employees, Hungarians whom I had taken over from the former Austro-Hungarian legation, also others whom you had sent out and one or two Swiss, were spies, Colonel Johnston loaned me American secretaries with their American typewriters to do my confidential work.

One day, Count - I do not remember at this moment the Polish name - who represented the French military government in Lausanne, called on me and said the French military representatives felt badly that I gave confidential information about Hungarian affairs to Clemenceau's representatives while they did not have any information like that. To prove his good faith, he told me a few incidents that happened a few days before in the Paris Conference. How Clemenceau had banged the table calling Wilson a commercial clergyman and things like that, stories about the Conference which have since been published.

My position with the Swiss was made more and more uncomfortable because half a dozen Hungarians arrived and said they were sent by you to be ministers to Switzerland.

When Diner-Dénes⁴ son-in-law and daughter arrived - in a special railroad car - they declared they had been sent to establish a communist library in Switzerland. Ottó Ernst and Kéri ran around and told the world that the communists were around the corner, etc.

In the meantime I received no answers from you when I telegraphed for some special information the Allies wanted. To my requests for money I received the answer that the money will come but never did.

Finally, I sent Dr. Zoltán Haraszti as my special confidential secretary with a report to you, realizing that your entourage did not pass on my correspondence. Haraszti was kept away from you and when he returned he was held at the Swiss border and told he would not be permitted to return as they were informed he was a Bolshevik. Having left all his possessions - clothes, coat, papers, etc., in Berne, I had the greatest trouble getting his things out after I had tried in vain to prove to the Swiss that he was not a Bolshevik. Some of our Hungarian gentlemen of the Sigray crowd had denounced him.⁵

I received no other communications from „my government” but the telegraphic agency’s official bulletins. I should have thrown up the whole service and gone home but the Allied connections I had established and which I could not transfer to anyone, as they told me over and over again, glued me to the post. One day I heard that the Austrian representative to prepare material for the Taylor Committee⁶ which was preparing to go to Vienna. Through my American friends I learned that the Taylor Committee did not intend to go to Hungary but planned to invite your Government to send your experts to Vienna. I told them that this would be such a humiliation for Hungary that the prestige of the Károlyi regime at home would suffer a deadly blow. As the result of my protests they immediately communicated with Taylor who was still in Paris and got his promise to go to Budapest with his Commission. When Taylor arrived in Berne, the date and hour of his visit to my office was given me. I got all our experts - Major György, Mr. Mannheimer, the Ignotus outfit, Ernst Ludwig of the Red Cross and Bölöni - to sit in a room next to the office where Mr. Taylor and his expert settled for questioning me. I answered all questions promptly and documented them as far as I had the papers. When they asked questions which I myself could not answer, I sent in the other room for the special expert who had that information and for the documents.

The Taylor Committee spent several hours with me and as you know did visit Budapest. Afterwards I was told by my Allied friends that Taylor told all of them how tremendously impressed he was by my broad knowledge and efficient handling of all the material. He said that in all his dealings with governmental representatives he had not met anyone as efficient as I was.

The day I had the Taylor Committee’s assurance that they will go to Budapest, I felt that my job was done and that I can free myself now from the torture which my service had caused me. I was half dead with fatigue having gone through a little poisoning attempt, made by the Sigray group and permitted myself a day of rest before sending in my resignation. Biró János⁷ who was on American business in Berne hired a carriage and took me out into the snow-covered mountains. When we returned to my hotel, I found your telegram ordering my resignation and immediate return to Budapest. It turned out that while we were driving all Berne knew that I had been ordered to resign and that Baron Szilassy will take over my office.

You have gone through so much that I do not need to describe to you what that humiliating blow meant to me at the moment when my services to your regime had achieved the most important results. Next morning I informed my Allied friends that I

was leaving the post and asked their permission to introduce my successor when he arrived.

Every single one of the Allied representatives declared they would not accept Hungarian information from anyone if I withdrew and that they would not make personal contact with Baron Szilassy. And each of them said that if I stayed on they would continue consulting me, forwarding my information as before but absolutely ignoring the new minister.

I started winding up the office and handed all its material to Baron Szilassy when a few days later he arrived with his sister. I kept the confidential files, including the Mackensen telegrams with the intention of taking them home and handing them to you in Budapest. I explained to Szilassy as tactfully as I could the situation, told him of my efforts to introduce him as my successor but which he absolutely did not take seriously. The wife of the English charge d'affaire whose parents in London were old friends and whom I had known since she was a baby, described to me the embarrassing scene as told her by her husband. Szilassy came with his sister to the British legation and was politely told by the doorman that the officials did not deal with diplomatic representatives of the defeated countries.

I stayed on in Berne for another while but finally returned because I had no money to carry on any longer. There was great rejoicing in the anti-Károlyi circles. The slogan was: „Na Károlyi végre levakarta a Schwimmert a trónjáról.”

And now something else: A few days ago we sent you a five pound package containing:

2 lbs. green coffee

2 lb. tablet sugar

3 cakes of soap

1 tube of lanolin

Please let us know whether it reached you and we will be very glad to continue sending you and the Countess packages. Do let us know what you need most.⁸

And last but not least, permit me to give you political advice. I see from your message published in HARC of July 15, that you state: „...az ország a Szövetségesek, elsősorban a szlávok, a Magyarországot felszabadító Szovjetunió felé orientálódik és megbékélést keres a szomszédnépekkel.”

I must point out that no orientation towards one side, whichever it is, and no regional agreements are serving peace either for those regions or for the whole world. The Károlyi movement in the United States still harps on the Danubian Federation plan. Everything that went on and that is going on should compel us to reach towards a union of all the nations of the world because nothing less can prevent clashes between regions or the use of certain regions by bigger powers, etc. And it will be the small nations that will have to stand up and assert themselves for justice, equal opportunity and liberty for all. No friendship declarations nor good-will words, momentary, real or alleged sentiments will guarantee peace. The framework has to be built in a world federation within which the people can continue to hate, dislike or love and admire each other but where, as under the Federation of the United States and Switzerland, equality of opportunity will make everyone feel it is better to live with each other in order to make use of all the advantages.

I am sending you in a separate envelope the plan Lola Maverick Lloyd and I had drafted in 1923, then redrafted and published in a final edition in 1942. We still do not see anything better than the framework we drafted as a basis of discussion. And it is more and more evident that the peoples themselves have to take the rebuilding of the

world into their own hands. The militarization of the United States makes me feel that this country cannot be expected to take the leadership. The Scandinavian countries and the new British Government, if it will have more sense than the MacDonalld Government had, may together take the lead for the immediate creation of the world frame in which the United Nations of the World will find safety.

It is today thirty-one years that Sir Edward Grey,⁹ after having told the House of Commons that Britain had no commitments, admitted that there were commitments and Britain entered the World War of which we may not see the end if the peoples do not come to their senses.

I lived at 1 Barton Street which we entered through Dean's Yard. I wonder whether our little ivy-covered two hundred years old house has been blitzed away.¹⁰

Looking forward to hearing whether you received our package, this letter and the printed matter and what we may send you and the Countess,

Very cordially yours

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

*

Kedves Károlyi gróf:

Június 28-án postázott légipostalevelét július 3-án kaptam meg, vegyes érzelmeket keltett bennem. Szomorúan hallom, milyen nehéz az Ön és a grófnő élete, és hogy Spády Adél² tavaly meghalt. Amikor nemrég érdeklődtem utána, valaki, aki tudott magyar barátainkról, azt mondta, hogy él valahol Franciaországban.

Teljesen képtelenek vagyunk híreket küldeni vagy kapni Magyarországról, azokról az odaadó és önzetlen emberi jogi és békeharcosokról, mint Mellerné (Miskolczy Eugénia), dr. Steinberger Sarolta, Szirmai Oszkárné stb. Anyám egyik nővére még élt, de nem kapunk híreket róla. Senki sem érti, miért ilyen rendkívül kegyetlenek az oroszok, hogy tiltják a kapcsolatot Magyarországgal és a többi általuk megszállt országgal.

Nagyon meghatott, ahogy az emlékülésen Ön megemlékezett a kormányának tett szolgálataimról, különösen azért, mert az amerikai károlyisták mintha nem tudnák, hogy valaha rezsimje szolgálatában álltam. Ez nem hiúság kérdése, csak általános elmélkedés az emberi elme működésének módjáról.

Ön említi válaszát, melyet azoknak adott, akik szerint én mint nő semmit sem érhettem el berni szolgálatom alatt. Megragadom az alkalmat, hogy közöljek Önnel néhány ténnyt, melyeket jelentettem annak idején, de nyilván sohasem értek el Önhöz.

Többet értem el, mint a vesztes országok bármelyik képviselője. Mint a vesztes országok összes képviselői. Minden amerikai, francia és angol külön megbízott elfogadta minden információm. Mikor Haguenin professzor megtudta, hogy a svájci Külügyminisztérium nem hajlandó engem de facto elismerni, felkereste Paravicinét, és szemrehányást tett neki, mondván, hogy a franciák száz százalékig megbízhatónak tartanak engem, és teljesen együttműködnek velem.³ Paravicinét, akit megkérdeztem, amikor Ön felajánlotta a megbízatást, fog-e velem tárgyalni, ha elfogadom a jelölést, biztosított arról. De nem tartotta meg szavát, míg a svájci kormány gazdasági szekciója az első perctől az utolsóig együttműködött velem.

Haguenin professzor „demarsára” Paravicinét azt mondta, nincs semmi személyes ellenérzése velem szemben, de úgy érzik, egy vesztes államnak nem kellett volna nőt kineveznie diplomatának. Haguenin nem közölte velem előre, hogy szemrehányást fog tenni a svájci kormánynak, és amikor aztán elmesélte nekem e történetet, tett néhány nagyon kritikus megjegyzést a svájciakra.

Rendelkezésemre állt a francia diplomáciai futártáska Párizsnak szóló üzeneteim számára, Haguenin és munkatársai, René Massigli és André Graus-Poncet csaknem mindennapos látogatók voltak hivatalomban, mert együttműködésünk oly mérvű volt, hogy nem kellett őket felkeresnem, mindig nyíltan felkerestek engem. Ami sok irigy pletyka forrása lett.

Hasonló volt a helyzet Johnston ezredessel, Wilson berni különmegbízottjával. Diplomáciai futártáskáját használtam teljes párizsi levelezésemhez. Minden nap felhívott egy vagy két órával a futár indulása előtt, hogy megkérdezze, nem kell-e elvinni valamit. Munkatársai, valamint Mrs. Norman de R. Whitehouse, az amerikai Információs Szolgálat főnöke, százszázalékosan együttműködtek velem. Az ő gyakorlatuk is az volt, hogy személyesen kerestek fel engem.

A pletykás Bern szenzációja volt, amikor Johnston ezredes lerohant, és az én autómon, mely a szálloda bejáratánál állt, hozott el bizonyos dokumentumokat az irodájából. Máskor Mrs. Whitehouse vitt el autóján Genfbe, ahonnan ő vonaton utazott Párizsba, és két napra kölcsönadta nekem autóját, hogy azzal látogathassam a szövetségeseik ottani befolyásos embereit.

Amikor kiderült, hogy minden beosztottam kém, a magyarok, akiket a korábbi oszt-rák-magyar követségtől vettem át, valamint azok, akiket Ön küldött ki és az egy-két svájci is, Johnston ezredes kölcsönadta nekem amerikai titkárnőit amerikai írógépeikkel, hogy elvégezzék nekem a bizalmas munkákat.

Egy napon gróf - most nem jut eszembe a lengyeles neve -, aki a francia hadügyi kormányzatot képviselte Lausanne-ban, meglátogatott és közölte velem, a francia katonai megbízottak rosszallják, hogy olyan bizalmas információkat adtam Clemenceau megbízottjainak a magyar ügyekről, amelyeket ők nem ismernek. Hogy jóindulatát bizonyítsa, közölt velem néhány olyan incidenst, melyek napokkal előbb történtek a párizsi konferencián. Hogyan verte Clemenceau az asztalt, kufár papnak nevezve Wilson, és hasonlók, olyan történeteket a konferenciáról, melyeket azóta publikáltak.

Közben svájci helyzetem mind kényelmelenebbé vált, mert fél tucat magyar érkezett, akik kijelentették, hogy Ön svájci követnek küldte őket. Amikor megérkezett Diner-Dénes⁴ lánya és veje - vasúti szalonkocsiban -, kinyilvánították, azért küldték őket, hogy Svájcban egy kommunista könyvtárat rendezzenek be. Ernst Ottó és Kéri körberohantak és világgá kürtölték, hogy a kommunisták már a kapuban vannak.

En ezalatt nem kaptam Öntől választ távirataimra, melyekben bizalmas információkat kértem a szövetségesek óhajára. Pénzkéréseimre azt a választ kaptam, hogy jön a pénz, de sose jött.

Végül bizalmas személyi titkáromat, dr. Haraszi Zoltánt küldtem egy jelentéssel Ön-höz, miután realizáltam, hogy környezete nem továbbítja Önnek leveleimet. Harasziit távol tartották Öntől, és visszatérőben feltartóztatták a svájci határon, közölve vele, hogy nem térhet oda vissza, mert arról informáltak [a svájci hatóságokat] hogy bolsevik. Miután minden holmiját Bernben hagyta - ruhát, felöltőt, papírjait stb. a legnagyobb nehézséggel tudtam csak elküldeni azokat, miután hiába próbáltam bebizonyítani a svájci-aknak, hogy ő nem bolsevik. A Sigray társaságához tartozó magyar úriemberek denunciálták.⁵

„Kormányomtól” nem kaptam több információt, mint az MTI hivatalos bulletinjeit. Ott kellett volna hagynom az egész szolgálatot és hazamenni, de posztomhoz ragasztottak szövetséges kapcsolataim, melyeket én hoztam létre, és nem adhattam át senki másnak, mint ezt ők maguk többször is közölték velem. Egy napon hallottam, hogy az oszt-rák megbízott egy anyagot állít össze a Taylor-bizottság⁶ részére, amely Bécsbe készül utazni. Amerikai barátaimtól megtudtam, hogy a Taylor-bizottság nem szándékozik Ma-

gyarországra látogatni, hanem azt tervezi, felkéri az Ön kormányát, hogy küldje el szakértőit Bécsbe. Megmondtam nekik: ez annyira megalázná Magyarországot, hogy otthon halálos csapást mérne a Károlyi-rendszer presztízsére. Tiltakozásom eredménye volt, hogy rögtön értesítették Taylort, aki még Párizsban volt, és megígértették vele, hogy bizottságával meglátogatja Budapestet. Amikor Taylor Bernbe érkezett, én összehívtam minden szakértőnket – Major Györgyöt, Mr. Mannheimert, Ignotus embereit, Ludwig Ernőt a Vöröskeresztől és Bölönit –, és leültem velük egy szobába, hivatali helyiségem mellett, ahol Mr. Taylor szakértői letelepedtek, hogy engem kikérdezzenek. Rögtön válaszoltam minden kérdésre, és dokumentáltam is válaszaimat, ha volt anyagom. Ha olyan kérdeztek, amire magam nem tudtam a választ, átküldtem a szomszéd szobába a szakértőért, akinek megvolt a szükséges információja és dokumentációja.

A Taylor-bizottság néhány órát töltött nálam, és aztán – mint tudja – ellátogatott Budapestre. Szövetséges barátaim közölték velem, hogy Taylor elmondta nekik, széles körű ismereteim és az anyagok hatékony felhasználása nagyon imponáltak neki. Azt mondta nekik, a különböző kormányok megbízottjai közül eggyel sem találkozott, aki olyan hatékony lett volna, mint én.

Azon a napon, amelyen a Taylor-bizottság biztosított, hogy elmennek Budapestre is, éreztem, hogy feladatokat elvégeztem és megszabadulhatok attól a tortúrától, amit szolgálatom jelentett. Félholt voltam a kimerültségtől, amit a Sigray-csoport által végrehajtott kis mérgezési kísérlet okozott, és engedélyeztem magamnak egy nap pihenést, mielőtt benyújtom lemondásomat. Biró János,⁷ aki amerikai üzleti ügyben járt Bernben, bérelt egy kocsit, és kivitt a hófedte hegyek közé. Mikor visszatértem szállodámba, ott találtam az Ön táviratát, amelyben lemondásra és Budapestre való haladéktalan visszatérésre szólított fel. Kiderült, hogy amíg mi kocsikáztunk, egész Bern tudta már, hogy lemondásra szólítottak fel, és Szilassy báró veszi át helyemet.

Ön annyi mindenben ment át, hogy felesleges leírnom, mit jelentett nekem ez a megalázó csapás éppen abban a pillanatban, amikor a legfontosabb eredményeket értem el az Ön kormányának szolgálatában. Másnap reggel informáltam szövetséges barátaimat posztomról való távozásomról, és beleegyezésüket kértem, hogy bemutathassam nekik utódomat, ha megérkezik.

A szövetséges megbízottak mindegyike kijelentette, hogy nem fogad el magyarországi információkat senki mástól, ha én visszavonulok, és nem kívánnak személyes kapcsolatot létesíteni Szilassy báróval. És mindegyikük azt mondta, ha ott maradok, továbbra is velem konzultálnak és továbbítják információimat, mint addig, az új követet pedig teljesen ignorálni fogják.

Megkezdtem hivatalom felszámolását, és minden anyagot átadtam Szilassy bárónak, amikor néhány nappal később megérkezett nővérel. Megtartottam a titkos dossziékat, köztük a Mackensen-ügy táviratait, azzal a szándékkal, hogy hazaviszem és Budapesten Önnek adom át azokat. Ismertettem a helyzetet Szilassyval, olyan tapintatosan, amennyire lehetett, és tájékoztattam lépéseimről, hogy őt mint utódomat bemutassam, de ezt ő egyáltalán nem vette komolyan.

Az angol ügyvivő felesége, kinek szülei régi barátaim voltak, és akit én még mint bébit ismertem meg, elmesélte nekem azt az elképesztő jelenetet, amit férjétől hallott. Szilassy megjelent nővérel az angol követségen, és a portás közölte vele udvariasan, hogy a tisztviselők nem érintkeznek a legyőzött országok diplomáciai képviselőivel.

Valameddig még Bernben maradtam, de végül hazatértem, mert nem maradt pénzem, hogy tovább maradhassak. Nagy volt az öröm a Károlyi-ellenes körökben. Azt mondogatták: „Na, Károlyi végre levakarta a Schwimmet a trónjáról.”

És most másról. Néhány nappal ezelőtt küldtünk Önnek egy ötfontos csomagot, melynek tartalma:

- 2 font zöld kávé
- 2 font kockacukor
- 3 darab szappan
- 1 tubus lanolin.

Kérem, közölje velünk, megkapta-e, és boldogan küldünk további csomagokat Önnek és a grófnőnek. Csak közölje, mire van a legnagyobb szüksége.⁸

És végül, de nem utolsósorban, engedjen meg egy politikai tanácsot. Látom a július 15-i Harcban közölt üzenetében, hogy megállapítja: „az ország a Szövetségesek, elsősorban a szlávok, a Magyarországot felszabadító Szovjetunió felé orientálódik és megbékélést keres a szomszéd népekkel.”

Hangsúlyoznom kell, hogy semmiféle egyoldalú orientáció, bármely oldalú is, és semmiféle regionális megegyezés nem szolgálja a béke ügyét sem abban a régióban, sem az egész világon. A Károlyi-mozgalom az USA-ban még mindig a Duna-föderációs terv hírhíreit pengeti. Minden, ami történt és ami történik, arról kell meggyőzőn mindenkit, hogy a világ összes nemzetének az uniójára kell törekedni, mert ennél kevesebb nem gátolhatja meg a régiók közötti összeütközéseket, vagy egy régió kihasználását valamely nagyhatalom által stb. És éppen a kis nemzetek azok, amelyek kénytelenek lesznek kiállni igazságukért, esélyegyenlőségükért és mindenki szabadságáért. Sem barátsági nyilatkozatok, sem jóakarató szavak, pillanatnyi valódi vagy színlelt érzelmek nem biztosíthatják a békét. Annak tartópillérei csak egy világföderációra épülhetnek, amelyen belül a nemzetek tovább csodálhatják, szerethetik vagy nem szerethetik, gyűlölhetik egymást, de mint az Egyesült Államok vagy Svájc föderációján belül, az egyenlőség és a lehetőségek érezhetővé teszik mindenki számára, hogy jobb egyetértésben élni és így biztosítani lehetőségeket mindenkinek.

Külön borítékban küldöm azt a tervet, melyet Lola Maverick Lloydal dolgoztunk ki 1923-ban, aztán átdolgoztuk és végső formájában publikáltuk 1942-ben. Még mindig nem ismerünk ennél a koncepciónál jobb vitalapot. És egyre nyilvánvalóbb, hogy maguknak a népeknek kell kezükbe venni a világ rekonstrukciójának ügyét. Az Egyesült Államok militarizálása miatt úgy érzem, hogy ettől az országtól nem lehet várni a vezető szerep vállalását [ez ügyben]. A skandináv országok és az új brit kormány – ha több esze lesz, mint a MacDonald-kormánynak – kezdeményezhetik az azonnali megalakítását egy világszervezetnek, melynek keretében a Világ Egyesült Nemzetei biztonságot találnak.

Ma van harmincegy éve, hogy Sir Edward Grey,⁹ miután előbb azt közölte az Alsóházal, hogy Britannia nincs elkötelezve, elismerte, hogy mégis vannak kötelezettségei, és Britannia belépett a világháborúba, aminek nem láthatjuk a végét, ha a népek nem térnek észre.

A Barton Street 1-ben laktam, ami a Dean's Yardból közelíthető meg. Szeretném tudni, elblitzelték-e kis kétszáz éves, repkényborította házunkat.¹⁰

Várjuk a választ, hogy megtudjuk, megkapták-e csomagunkat, ezt a levelet és a nyomtatványt, és hogy mit küldhetünk Önnek és a grófnőnek

¹ Bedy-Schwimmer levele némi rövidítéssel megjelent a levelezés I. kötetében (383–390.).

² Spády Adél, az első világháború előtti magyar feminista mozgalom egyik vezetője. Károlyi híve és az 1919–20-as csehországi emigrációban munkatársa. 1944-ben a londoni emigrációban halt meg.

³ Haguenin francia diplomata, a világháború alatt a svájci francia felderítés főnöke természetesen jól ismerte Bedy-Schwimmer háborúellenes aktivitását. – Paravicini a svájci külügyminiszter 1918–19-ben. A levélírónak valóban kitűnő amerikai kapcsolatai voltak a háború előtt, magát Wilson elnököt is ismerte, ezért nevezte ki őt a Károlyi-kormány 1918 novemberében berni követnek. Feladata az volt, hogy nemhivatalos kapcsolatot tartson a győztes hatalmak diplomáciájával. A háború utáni helyzetben azonban régi kapcsolatai devalválódtak. A külön-

ben is hiú Bedy-Schwimmert nagyon bántotta, hogy félreértelmezték kinevezését a nők politikai egyenjogúságát el nem ismerő Svájcba. Valójában missziójának csak alkalmas színhelye volt Svájc, a svájci diplomáciával lett volna legkevésbé dologja – ezért ragadja meg itt az alkalmat, hogy, kissé kiszínezve, felsorolja érdemeit.

¹ Diener-Dénes ismert szocialista publicista, a forradalmi Nemzeti Tanács tagja. 1918 november–decemberében a Károlyi-kormány külügyi államtitkára, de lemondása után is szerepet játszott a forradalmak külpolitikájának intézésében.

² Sigray Antal mint Károlyi személyes megbízottja utazott Svájcba. Harasztit hamisan denuncióztak – Kun Béla emberei ott voltak Svájcban, de Harasztit nem tartozott közéjük.

³ Alonzo Taylor az 1918-as fegyverszünet után Bécsbe küldött USA-misszió egyik vezetője.

⁴ Biró Lajos Amerikában élő öccse, Károlyi híve.

⁵ 1945. október 22-i levelében (PIL 704. f. 81. ó. e.) Schwimmer értesíti Károlyit, hogy újabb csomagot küldtek neki, és kéri értesítését, mire van szükségük. Levelében felháborodását fejezi ki az újsághírek miatt, hogy „Horthyt nem fogják bíróság elé állítani, mint háborús bűnöst, de lehetővé teszik, hogy csendesen éljen egy semleges országban. A magyarázat: az angolok és amerikaiak nem tudják, mivel kellene vádolni, az oroszok pedig félnek, hogy pere zavart okozna Magyarországon.”

⁶ Az angol külügyminiszter 1914-ben, az első világháború kitörésekor.

⁷ Szójáték London terrorbombázásának „blitz” elnevezésével.

106. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA PHILIP PRICE-HOZ ÉS D. N. PRITTHEZ

(London, 1945. július 26.)

Heartiest congratulation to splendid victory.¹

PIL 704. f. 129. ó. e. (fogalmazvány)

*

Legszívélyesebb gratulációm a fényes győzelemhez.

¹ Az angol Munkáspárt választási győzelméhez gratulál két munkáspárti politikus ismerésének.

107. BÖHM VILMOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Råsunda, 1945. július 26.)

Kedves Elnök Uram,

ne vedd rossz néven, hogy kérésekkel zaklatlak, de közügyről lévén szó, úgy érzem, hogy a következőket tudomásodra kell adnom.

A lapokból talán értesültél, hogy Svédország 30 000 volt internáltat a különböző nemzetek polgáraiból Svédországba szállított, és ezek most itt üdülnek, itt igyekeznek helyrehozni egészségüket a kiállott szörnyű szenvedések után. Összesen 4000 magyar ajkú érkezett ide, ezek közül 2000 Magyarország területéről való, és a többi román, jugoszláv, illetve csehszlovák állampolgár. A román, jugoszláv és csehszlovák állampolgárok ügyét az illető országok követségei intézik.

Valamennyi ellátásáról a svéd kormány gondoskodik. Kórházakban és üdülőtelepeken helyezik el őket, az egészségesek nagyobb csoportokban együttesen nyernek elhelyezést. Lakás, élelem, ruházat biztosítva van számukra.

A legnagyobb részt nők kerültek ide, közel 95%-a az ideszállított volt internáltaknak nő. Szörnyű, amit ezek a szerencsétlen emberek végigéltek. Személyes találkozás[okból] és levelekből a legrémesebb dolgokat tudtuk meg. Tanúi voltak annak, ahogyan családjukat, gyermekeiket, szüleiket és férjüket „elgázolták”. Ezeket a dolgokat nem írom meg, részben mert ismered azokat az újságokból, részben mert minek az idegeket ezekkel a szörnyűségekkel még jobban megterhelni.